

Yazma Dürtüsü

*
**

*Hopper: "Söylenebilen bir şeyin
resmini yapmaya değmez."*

*Baudrillard: "Resmi yapılabilen bir şeyden
söz etmeğe değmez."*

*Stirner: "Stirner'in söylediği söylemek istediği değildir
ve söylemek istediği söylenemez."*

*
**

Benim yazma dürtüm söylenemeyene ve resmi yapılamayana yöneliktir. Söylediğim söylemek istediğim değildir. Bu nedenle söylemek istediğimin baskın gücüyle söylüyorum her söylediğimi, bu da beni nominadan bağımsızlaştırıp Hiç'le yüzleştiriyor. Sınırsız vakumu Biricikliğimin kıvrımlarıyla renklendiriyorum. Eğer bu, metafiziksel ve poetik imgeler yansıtıyorsa, ratio'nun sınırlarını zorladığımdandır; yine de kendi içinde us odaklıdır, usçu olmakla birlikte. Ancak benzeri dürtüyle var olanlar, beni daha iyi anlayabilirler.

Burada sunulan her deneme kendi içinde bir bütünlük oluşturur. Metinlerin zaman ve uzamla ilişkisi anda sağlanır ve o an üzerinden metinler bir biçim ve içerik kazanır. Yazar o an içinde bir dışavurumla düşüncelerini geliştirerek zaman ötesine taşır. An, her an kendinde bir bütündür. An dışında olan okur, ancak yazarla benzerlikleri üzerinden aynı ânı yakalayabilir ya da ona yaklaşabilir.

*
**

Tabula Rasa

Açılış: Sıfır felsefe.

‘Hiçbir çıkış noktam yok’ demek isterdim ancak bu sözcükleri düşünen ve yazan biri var; demek ki çıkış noktam benim, Kendim. Öyleyse kendimden başka hiçbir çıkış noktam yok. Ve her başlangıçta söze kendimle başladığım gibi dönüp dolaşıp yine kendimle bitireceğim sözü. Başlangıç ve son arasındakiler ise oluşlar olacaktır, kendi oluşlarım, kendimi giysilere giydirdişlerim, kendimi adlandırdışımlarım, kendimi kendimden kopararak uzaklara fırlatıp ve bir süre uzağı seyretmek, uzağı yaşamak –uzaktaki kendimi.

‘Sayfayı kirletmemeye çalışacağım’ demek isterdim ancak her sözcük yapısı gereği kirden beslenir. "Başlangıçta söz vardı." Bunun çevirisi şudur: Söz başlangıcın kirletilmişliğidir. Düşünmek kaybolan masumiyetimidir, öyleyse. Ve öyleyse düşünmek hüznümdür. Süreli ve tekrarlamalı; aralıklı ve kendini tekrarlayan. Aralıklarda sükûnet olurum. Issız ve تنها. Karanlık. Ve Hiç. Ve yavaş yavaş duyumsatır kendini, gelir yine ve giysim olur. Karalara giyindirir beni –kaybettiğim beyazın matemidir bu. Çekici ve ölümcül bir kadındır: Melankolia. Kişisel hüznümün evrensel adı.

‘Hüznü ve neşeyi terkettim’ demek isterdim ancak melankoliyle her eşleşmem ve ardından ondan her kopuşum bir yanılısama olarak beynime çarpıyor. Sürekli tekrarlanmaktayım, sürekli tekrarlanıyorum. Bir ourobouros örneğindeki gibi kuyruğumu ağzıma alır ve yeniden başa dönerim ve her başlangıçta bir tabula rasa yaşarım. Henüz Ben olmayan, iç ve dış dünyayı ayırt etmeden yaşayan ve cinsiyet giysisi taşımayan bir bebek örneği. “Ben” demeye başladığımda masumiyeti ezerek dış dünyaya atılırım ve

bir daha asla dönemem kendime. Her ‘dönüş’ sandığım nokta yitirdiğimin gölgesidir, yalnızca bir karartı. Her uyanışında insanın dehşetini görmekteyim ve dehşete düşmekteyim. Çaresizce kuyruğumu kemirerek kendimi tüketmeye başlarım. Her tükenişim bir başlangıcı müjdelere: Hüznün müjdesi. Her sadeliğim, her yalın halim dehşete dalacağımı müjdelere. Sûkunet olduğum anlar birer kırılmadır; o anlarda bir huzur dalgası yakalar içimi, mutlu olmayı tadarım.

‘Yalnız değilim’ demek isterdim ancak yalnız-oluşu kozmosun bir ilkesi olarak düşünmekteyim ve ancak an’larda yalnız değilim, bu da kaosun bir enerjisidir diye düşünmekteyim. Şöyle de demek olanaklı: Ben yalnız doğar ve yalnız ölür; yalnız da yaşar. Oluş-kalabalığında haller girer, hallerde ikileşir, üçleşir, beşleşir. Haller yalnız-oluşu unutturabilir –geçici olarak. Yalnız olduğunu ebedi unutan gerçek aptaldır.

‘Dekadent-olmayan bir yaşam olacaktır’ demek isterdim ancak yalan söylemiş olurum. İnsanlık dekadansın kendisidir, insanlık hastalıktır, çöküştür, yıkılmadır; insanlık çöküşün daima tekrarıdır, insanlık etleri dökülmüş iskelettir; bir Üstinsan olarak imgelerimdeki yaşama evet deyip harekete geçsem de, bir Biricik olarak iskeletler üzerinde ölüm dansına dalmaktan başka şansım yok. Ve bedenime dökülen varlığın zehirli şarabı benim de etlerimi iskeletleştirmekten başka bir sihir içermemektedir. İnsan, kanı zehirli ve eti bitli bir ölü düşüncedir! Israrla söylemeliyim: İnsanın ürettiği her bir düşünce kan emici çirkin bir bittir başka bir şey değildir. İnsan kemirgendir, kendi düşünceleriyle bilenmiş azı dişlerini göstererek kendi kemiklerini öldüresiye kemireceğini müjdeleyen bir devasa bittir. Bu, insanın en zeki versiyonudur.

‘Düşünmek bana teselli veriyor’ demek isterdim fakat her düşünce, içinde bir tuzak sakladığını pek yakından öğretti bana; ardını seyretmek için kemirmeye yeltendiğim her birinin beni içten içe kemirdiğine şen-hüzünlü gülümsemelerimle tanık oldum. En görkemli olanları, en büyüleyici olanları birer karabasan olarak çökerler gırtlığına ve rengârenk giysiler örterler teselli aramaktan yorulan yalın tenine; her biri kendi içinde cehennem besleyen bir cennet suratlıdır, ütopya vaat eden bir anti-ütopyadır.

‘Hakikat vardır’ demek isterdim fakat bu, söylediğim yalanlar hiyerarşisinde en tepede olurdu. Varlık –bireyi meşgul eden temel sorudur, Hiç –meşguliyeti sorgulayan temel bilinmeyendir, varoluş bu iki kemirgen arasında bo-calayan bireyin temel sorunudur. Ve: böyle kalacaktır – hep

Ve:

‘Âşk yok’ demek isterdim fakat ancak âşktayken Kendimi Kendimin doruğunda yaşıyorum; öleceğimi bilerek ve ölmeden önceki çırpınışlarımı, kendimi yere vuruşlarımı, kafamı delip geçen tutkulu ve hüzünlü sözcüklerin beni diri diri yakacaklarını bilerek; ruhumda yazdığım âşk ve ölüm konçertosunun beni kendi ritmiyle melankolik dalgalarda boğduğu halde, tüm simetrik biçimlerin ve monotonik düşüncelerimin bir karmaşada, bir ilahi kaosta parçalanarak dağıldığını duyumsadığım halde.

Bir sükûnet yaşıyorum, bunu söyleyebilirim. Ağır ve sert melankolik halkaların beynimde ve yüreğimde kırılmaları, aradaki karartılar, küçük ama güçlü karanlıklar. Her şeyin tekrarıdır –yaşam. Hiçbir yeni olmayacaktır; her yeni eskiyi tekrarlar –başka suretlerle. Hüzünlü bir huzur yaşamaktayım. Bunda bir güzellik var. İşkenceyi uzatabi-

len bir güç. Amor fati bakışımın bir dalgasıdır –belki. Kaosun bir hüzünlü huzuru. Komedileşmekte olan tragedyanın son bölümü. Dionysos hiç yaşamadı.

*
**

Varlık ve Yokluk

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde gökyüzü ile yeryüzü arasında insanlar yaşamazken, Varlık ve Yokluk bir bütünden yıldızların dilinde bir masal dolaşmış. Bu masal bütün masalların kapsamıymış, bir bakıma ilk masal. Hem var hem yok.

Ben hiçbir şeyim. Ben hiçbir şey değilim, ancak her şey olabilirim. Bir şey olmakla bir şey olmamak arasında hiçbir fark görmüyorum. Bir şey olsam da olmasam da aynı kapıya çıkar.

Nedir bu kapı?

Dünyaya bir şey olmak için mi gelindi?

Dünyaya bir şey olmamak için mi gelindi?

Kendime isyan yetkisi veriyorum.

Bu bir hak arama değildir, kimsenin bana hak vereceğinden de yola çıkmıyorum. Hem, kimsenin bana hak vermesiyle haklı mı olurum? Hayır. O halde? Kendime isyan yetkisi veriyorum, çünkü bir süredir böyle duyumsuyorum. Bir şey olmak ya da bir şey olmamak arasında kalmanın bir hissi değildir bu. Kendimi arada kalmış hissetmiyorum.

Kendimi hissediyorum. Bu bana fazla geliyor.

Demek ki kendime isyan ediyorum. Acaba? Belki. Ve bazen. Ama kendime isyan yetkisi verişimin nedeni kendimi hissetmemden kaynaklanmıyor. Sosyolojik varolanlara mı isyan ediyorum? Kurallara, yasalara, dinlere, ibadetlere, bütün kimliklere? Sanmıyorum: Kimlikler estetik, etik ve felsefi duruşumla özdeşleşmiyor. Kimlikler ruhunun alevini dindirmiyor. Ama isyan edecek kadar önemsemiyorum kimlikleri. Üstelik fazla kimlik var, çok fazla.

Hiçbirinin temelinde estetik yok. Kimlik kalabalığında boğulan dünyada varlığımı hissediyorum.

Kuralsız da değilim. Hiçbir şeye karşı değilim, karşı olmak var-olmak kadar komik ve absürttür. Benim kendi ritüellerim var, ama kendimin, benim -şayet Ben varsam-. Varolduğumu düşünüyorum. Düşündüğüm için varolabilir miyim? Düşüncenin bir illüzyon olabileceğini de düşünüyorum. Aynı zamanda varolduğumu duyumsuyorum. Duyumsamam da mı bir illüzyon? Bu olasılık da var.

Ben bir nihilist değilim. Dedim ya, bir şey değilim; bir şey olabilirim ve olabiliyorum ama olmayabiliyorum da. Kimim ben? En ufak bir bilgim yok bu konuda. Bir kedim var, beni benden daha iyi tanır. Ona sorun.

Herhangi bir sosyolojik olguyla gururlanamıyorum hatta çok onursuzca buluyorum bir şeyle gururlanmayı. Çok mu onurluyum bu nedenle? Hiç sanmam. Ayrıca gururlu olmak ne değiştirecekti yaşamımda? Aradığım sorulara yanıt mı verecekti? Asla! Yalnızlığıma teselli mi olacaktı? Belki bazen ama sürekli değil, geçici.

Ben bir Türküm, ancak Türkçü değilim. Neden Türküm? Çünkü Türkçe düşünüyor ve Türkçe konuşuyorum. Bu kadar dil kalabalığında birini ya da bir kaçını seçiyorum; seçtiğim dil ile, seçtiğim diller ile Kendimi ifade ediyorum. Hepsi bu kadar. Düşünmenin kaynağı dildir. Dil ile düşünür, dil ile yaşarız. Beni düşündüren dil ise Türkçedir; düşünmemi sağlayan dil Türkçedir. Yaşlı filozof haklı olarak “dil insanın evidir” demişti. Ayrıca Türkçe düşünüyor olabilmekten de estetiksel ve felsefi bir haz alıyorum. Derin bir haz.

Ataerkil bir dil olan ve bu nedenle de birçok felsefecinin ve edebiyatçının ruhunu sıkkan Almancanın tersine Türkçe öz itibarıyla nötr bir dildir. Nötr olması sözcüklere pek fazla önyargı katmaz, dolayısıyla nesnelere daha arı,

daha yalın ve daha gerçekçi bir içerik kazandırılabilir. Önyargısız insan, analizlerinde çok daha objektif, çok daha bağımsızdır ve indirgemeci değildir.

İndirgemeci kişi sabit düşünmeye yatkındır, hem kendisini hem karşısındakini kalıplarda görmeye alışkındır. Alışkanlık düşünce tembelliğini besler ve yeni düşünce üretmeyi, yeni düşünceler benimsemeyi engeller. Düşüncedeki önyargı ve alışkanlık sabit fikirli kişinin oluşmasında temel etkenlerden ikisidir. Neticede sabit fikir kişinin ‘kendi’ni yaratmasını engeller. Başka deyişle: Sabit düşünceli kendini imha eder.

Kendi, sabit düşüncelerin ötesinde yüzeye çıkar ve belirginleşir, belirginleştikçe de gerçekleşir. İnsan hiçleştikçe varlaşır, varlaştıkça sabit düşüncelerden arınır. Ben varım, çünkü hiçim. Ve ben her şeyim, çünkü hiçbir şeyim. Benim düşüncelerim an’a hitap eder; kalıcı da olsalar her zaman kontrolümdedirler. Düşüncelerim bana sahip olamazlar, çünkü onları yaratan benim. Tanrı benim bir düşüncemdir, bu düşünceye teslim olmak ya da onun efendisi olmak benim elimdedir. Sabit düşünceli düşüncelerinden vazgeçemez, çünkü o, düşüncelerin egemenliğinde yaşar, düşünceler onun sahibi ve efendisidir.

Ben düşüncelerin efendisiyim. Düşünceleri kendi estetik-etik tarzıma göre şekillendirir ve inşa ederim; ihtiras ve haz ile kurduğum düşünce yapısını kırar, bir başka an’a yönelirim.

*
**

Dil ve Felsefe

Düşünürün ifade aracı: *Dil*. Bu bir sıfır felsefedir aslında. Ve buna uygun olarak bir çıkış noktası geliştiriyorum: Sosyolojik ve dinsel önermeleri yaşamımdan uzaklaştırırken, onları aynı zamanda sabitleştirmeksizin yaşamıma uyarlayabilmek. Sıfır felsefe yaşamın temeli olarak algılanmaktadır bu durumda. Nasıl sıfır rakamı olmadan matematik olamazsa, felsefi bağlamda da bir temel öge olmadan yaşanılmaz. *Benim temel öğem dildir*. Felsefi olarak baktığımızda her insanın temel öğesi dildir. Ancak insanların büyük çoğunluğu dilden daha çok sosyolojik ve dinsel önermelerle beslenmektedirler. Türkçe bilen insan aslında çok şanslıdır bunu anlamakta. Türkçenin nötr ve hatta eşeysiz olması bağımsız düşünce hazinesini çeşitli boyutlarda zenginleştirecek özelliğe sahiptir. Ancak ne var ki burada ana faktör şu: *İnsan mı dilin sahibi yoksa dil mi insanın sahibidir?*

Elbette dil insanın temelidir, dil insanın kendisidir. İnsanın şanssızlığı kendini dilin egemenliğine kaptırmasıdır. Sözcükler vardır ki insana hükmeder, insanı hapseder. İşte burada sosyoloji ve dinler devreye girmiştir. Oysa ben dil üzerinden kendimi ifade ediyorum. Örnek: Türkçe dili ile düşünüyorum ve Türkçe dili ile konuşmaktayım. Dil (burada düşündüğüm ve konuştuğum dil: Türkçe) benim evim, benim sarayım, benim hazinemdir. Ama Türkçü olmam için hiçbir neden göremiyorum. Diğer taraftan kendini sosyolojik ve dinsel açıdan ifade edenler *Türkçü, dinsel (dinci)* ve binlerce yapay kimliklerin tuzağında körelmektedirler. Bu yüzdendir ki kendi aralarında barış sağlayamamaktadırlar. Başka bir örnek: Sosyolojik bir temeli olan “Türkiyeli” kavramı çeşitli milliyetlerin ve halkların kimliklerini yansıtmaktadır. Neye yarar ki? Kimlikler benim ilgilim kapsamında değildir. Türkiyeli kavramında arka planda

milliyetler ve hatta milliyetçilikler saklıdır. “Türkiyeli” olmak bir dil karakterini çağrıştırmıyor, milliyetlere ve halklara özgüdür. Yürüttüğüm aklın mantıklı sonucu şudur: Ben “Türküm” yerine ben “Türkçeyim” ifadesi ne demek istediğimi tam olarak açıklamaktadır.

Türkçeden haz almamın nedeni Türkçe dilin karakterinden kaynaklanıyor. Türkçe sadece edebiyata değil, aynı zamanda felsefeye de temel olabilen bir dildir. Ancak Türkçe konuşanların büyük çoğunluğu eskiden beri kısır ve tek taraflı bir eğitim sisteminden geçtikleri için sosyolojik ve dinsel önermeleri kıramayıp onların egemenliğinde kekeleydiler; hiçbir zaman dillenemediler. İşte bu nedenle de dünyaya örnek olabilecek Türkçe felsefeci yok.

Nietzsche, katı ve ataerkil Almancaya karşı beslediği antipatiden dolayıdır ki, bütün kalıpları kırabilmiş ve yepyeni bir Almanca yaratabilmiştir. Almancayı hapsoldüğü bünyeden kurtarmıştır. Nietzsche tek değildir bu konuda: Wittgenstein, Stirner, Heidegger ve başkaları. Heidegger özel bir konuma sahiptir. “*Dil insanın evidir*” diyen bu filozof Almancanın ataerkil zincirlerini sadece bir yerden başka bir yere taşımıştır. Almancayı yöreselleştirmiştir. Ataerkil yapıyı kırmak için yüzlerce katı örgüleri ne kadar kemirmeye çalıştıysa da, doğduğu kasabanın dilini dünyanın merkezi ilan etmekle yöresel Almancacı olmaktan öteye gidemedi.

Türkçe çok daha sade ve önyargılardan bağımsız bir dildir. Türkçe özgür bir dildir. Bu özgür yapıyı korumak ve daha da zenginleştirmek için yepyeni bir eğitim sistemi inşa etmek gerekir. Ne var ki, siyasal iktidarların uyguladığı sistem bunun tam tersini gerçekleştirmekle birlikte *Türkçenin özgürlüğünü zedeleyecek bir içerik taşımaktadır. Türkçenin özgür ve özgün filozoflara gereksinimi var, dinsel ya da ulusal önermelere değil.*

*
**

Bataille'da Savurganlık Felsefesi

Bataille: "Yalnızca ölümün ve istencin soluğu bastırma ve kesme gücü vardır.

Yalnızca istencin ve ölümün aşırılığı hakikate ulaşmamızı sağlar."

Baş

Bataille bir huzursuzluk şölenidir. Bataille'in tüm öyküleri kendi huzursuzluğumu yüzüme vurur, yer yer cebelleşirim kendimle, sanki açmam gereken düğümler varmışçasına bazı sözcükleri, bazı tümceleri sesli okuyarak köprü kurarım ve kurduğum köprüden bastonsuz geçince sevinirim çocuk gibi. Sayfalara dağılan altbenin çirkin ve görkemli imgeleri belirir bol bol. Yorar beni, öf-kelendirir, sevindirir; agresifleşirim ve nihayet ruhum kahkahalar içinde titretir bedenimi; sarsar ve dağıtır düşüncelerimi, özgürleşirim.

Her ne zaman huzursuz sözcüğü aklıma gelirse eş zamanlı olarak ölüm sözcüğü belirir kafamda; totemlerimden kalma, metafizik müttefiklerimden bir yaratıcı miras.

Gövde

Bataille'in düşün dünyası ve köktenciligi geniş kapsamlıdır hem içerik hem biçim açısından ve bilinen tüm kategorilerin dışında kalır. Roman, öykü, şiir yanı sıra felsefi, sosyolojik, psikolojik, etnolojik, ekonomik metinler yazmış olan bu düşünür, sanat ve edebiyatın yanı sıra sosyal, politik ve ekonomik konularda da yoğunlaşmıştır. Bir taraftan kütüphanecilik mesleğinde çalışırken, aynı zamanda akademik ve pek ünlü "Critique" de dahil olmak üzere, her zaman bilimsel iddiaları olan birkaç derginin kurucusu olan Bataille, sınırları zorlayan ve son derece

saldırğan edebi metinlerin de yazarıdır. “Gözün Hikayesi” ve “Madame Edwarda” gibi müstehcenlik ve pornografî arasında yeşeren eserleri kısmen biyografiktir; Bataille bir kuramcı olmakla yetinmedi, yetinemezdi; ondaki imkân-sızlığa ulaşma istenci buna izin veremezdi.

Paris’in genelevlerini gerçek “kiliseleri” olarak gören Bataille, 20. yüzyılın en cesur düşünürlerinden biridir. Olabildiğince eksefif, aşırı, uç, köksüz, esrik. Uçurumların yüzücüsüdür –Bataille. Özgür düşünceci düşünceye bağılıdır, oysa Bataille savurganca düşünür, düşünceyi israf eder; her düşünce onun beyninde parçalanmaya mahkûmdur. Bu kozmik bir ilkeye tekabül eder: Güneş, karşılık beklemeksizin dünyaya yönelir ve aralıksız yanar, parçalanarak, dağılır. Günün birinde sönecek olursa yandığı içindir, –savurganca.

Ayrıca, okuru endişelendiren, huzursuz eden, telaşlandırın, rahatsız eden bir yanı olduğı kesin. Ayna zamanda gülmeyi derinden tattırın bir filozoftur. Bu özellikleriyle insan psikolojisini çok iyi tanıdığını, doğrusu, bu alanda bir usta olduğunu kanıtlamaktadır. De Sade ve La-utrémont’dan sonra kimse onun kadar insan psikolojisinin derinliğine inmedi; bir araştırmacı olarak değil, psikanalitikçi olarak da değil, psikoterapist olarak da değil; bunlar Bataille’in eline su dökemezler. Nietzsche’den etkilenen bu yazar, Nietzsche’nin artistik şaklabanlıklarından pek uzakta sürdürdüğü yaşamında insan psikolojisini yazım ortamında değil, yaşamın ta ortasında deneyledi ve deneyimledi. Bir dönem bir rahip olarak yaşamı başka bir boyutta tadan bu filozofun, genelevleri gerçek kiliseleri olarak adlandırması, elbette bir retorik değil; Bataille bu karşılaştırmayı ya da özdeşleştirmeyi her açıdan kendi yaşamında kakhahalar içinde erosun gözyaşlarıyla tadabildi.

Bataille'ın düşüncesinin karmaşıklığını sıradan bir analizle çözümleremeyiz, kaldı ki karmaşıklık onun felsefi ve bilimsel ilgi alanlarına odaklanamamasından değil, mümkün olduğu kadar derin ve aynı zamanda mümkün olduğu kadar kapsamlı bir düşünme yolu bul-maya yönelik tavizsiz çabasından kaynaklanmaktadır; Bataille ile tüm yolları yürüyebilirsiniz ama yolun sonuna varamazsınız; sonsuz yollarda yürüyen bir düşünürdür Bataille. Bu nedenle bir özet ya da bir sunum olanaksızdır, bu nedenle bence Bataille'ı anlatmadaki en uygun yol Bataille'a benzer düşünmek ve duyumsamak gerekir; bu onu anlamak için de kaçınılmazdır tabii ki.

Dostu Blanchot gibi Bataille de Dışarı'yı düşünme-nin bir yolunu ana hatlarıyla çizer, ancak bundan daha kapsamlı bir yaklaşım izler, çünkü o, Dışarıyı içeride yani bir iç deneyim biçiminde anlamaya çalışır – ve özellikle çeşitli sınır deneyimlerde, bu çok tuhaf gelebilir ama bu işte Bataille'ı “felsefe dışı” olarak gösteren kendine özgü bir tarzdır; yalnızca bir yazar (ya da bir ekonomist, etnolog, sosyolog, vb.) olarak değil, aynı zamanda felsefenin dışarısında olan düşünceyi onun en iç olasılığı olarak amaçlar. Batı'nın İç ve Dış arasındaki düalizmini bu şekilde zayıflatmak ister.

Batı felsefesi Hegel'de değil, Bataille aracılığıyla sona ermeden tamamlanır. Çünkü Bataille tamamlanmış felsefenin kendini daima yaratan bir felsefeden farklı bir şey olduğunu gösterir. Diğer bir deyimle: Tamamlanmış felsefe her şeyden önce (artık) bir felsefe değildir. Bataille'da ise felsefe yoldadır hep, tamamlanmaya çalışan ama sonlanamayan bir köktenci ve geniş kapsamlı dışavurumcu bir felsefe.

Bataille'ın bilgin okuru Michel Foucault'nun söylemiyle – *pensée du dehors de la philosophie* “felsefenin dışında düşünmek”; bu ifadenin anlamının tüm nüanslarında

felsefenin dışını düşünmek: felsefenin dışında duran bir düşünce, aynı zamanda felsefeye göre dışarı olanın düşüncesi ve kendi dışarısını düşünmeye çalışan bir düşünce. Tamamlanan yani sonlanan felsefe bir sistemdir, öyleyse eğer tamamlanmasının koşulu sistem olması ise – ki felsefe sadece sistem olarak kendini tamamlayabilir ya da bir sistem olarak tamamlanmasını en azından hayal edebilir - o zaman tamamlanmış felsefe sadece bir sistem olmakla kalmaz, sistemsizlikle yetinmez, bizzat daha fazla ve başka bir şeydir: Sisteme deli kahkahalarla gülmek. Her düşünce sistemi delirmekten kaçmanın yansımasıdır.

Saçma olan sistem değildir ne de onu mümkün kılan muazzam çalışmalar; daha ziyade, Bataille'in gözünde felsefi sistemi gülünç kılan onun gülünçsüzlüğüdür hatta mizahsızlığıdır. Ve bununla daha çok dayanağı olmayan bir varlık olarak insanın gerçekliğini ele verir; sistematik felsefe bunu ne bilmek ister ne de bilinmesini sağ-lamaya çalışır.

Bununla birlikte, Bataille'in çabası, Hegel'i ciddiye almak ve ondan tüm sonuçları elde etme girişimi olarak tanımlanabilir; tam anlamıyla felsefi geleneğin sonuçlarını – ister Hegelciler olsun, ister Sartre'a kadar olan Hegelomarksizm, ister ona zıt olan yaşam felsefesi (dirimselcilik) olsun, ister fenomenoloji ve ister Heidegger ve ötesindeki varoluşçu felsefe olsun - elde etmek istemediler ya da sonuç olarak elde etmediler. Bir zamanların Fransız Devrimi'yle dolup taşan bu kafa, Prusya otoritesi karşısında modern bir devletçilik kuramında huzur bulabildi. "Hegel yaşarken kurtuluşu yakaladı, yakarışı öldürdü, kendini sakatladı. Ondan geriye sadece küreğin sapı yani modern insan kaldı. Sistem, yok etmektir." Sistem, tam olarak afekt ve dürtülerden yani yaşamın büyük bir kısmından yoksun bir düşünceler düzenidir. Bataille'in yaşam arzusu ölüm özlemine denk gelir, bu nedenle Bataille'da hiçbir sınır

yoktur. Evrenin boşluğunda mekân bir sığınak işlevi görebilir ve aynı zamanda bir tutukevine de dönüşebilir. “İşte sınır!” denildiği an olanaksıza sınır konmuş olur; oysa olanaksızlıkla her an yolda olunmalı. Bataille, kendini ölümün karanlık kuytularına atarak yaşamı doğurur; ölmeyi göze alarak yaşamı seçer.

“Sınır” oluşturan kavramlardan biri de vicdan kavramıdır. Bataille’in İç Deney’ini suç ve cezanın konakladıkları vicdana bir alternatif olarak algılıyorum. Yaratmak için tehlikeyi ve kötülüğü göze almak gerekir; bu durumda iyilik felâketlerinin sahibi vicdan, yerini iç deneye bırakmak zorunda kalır. Ve kendini yeniden deneyleyerek aldandıracak olan birey hiçbir adda sonsuzca konaklamayacaktır. Çünkü her konaklama huzur ve iyilik egemenliğini içinde taşır. Huzur ve iyiliği amaçlayan vicdan suç ve ceza ile sonuçlanır her zaman. Ama genel ahlâkı kötülüğün gücüyle yıkarak iç deneyi yaşama aşamasına geçen birey yüksek bir ahlâk yaratacaktır ve her yüksek ahlâk bireyin yaratıcı içtepisi karşısında alçak bir ahlâk olarak ezilecektir. Demek ki iç deneydeki birey genel ahlâkla yönetilen toplumlarda yaşadığı sürece, adına vicdan denilen içselleşmiş Tanrı’nın ya da iç zindanın çeşitli boyutları ya da versiyonlarıyla karşılaşacak ve kendini her defasında iç deneyde yaşatarak yaratacaktır. Bataille, birkaç konuda Stirner ile örtüşür, bunlardan ikisi savurganlık ve vicdandır. Stirner, Delfi’deki Apollon Tapınağı’nın üzerinde yazılı olan “Kendini Tanı” sözüne “Kendini Yaşa” ile karşılık verir. Ve Stirner, yaşamı biriktirmez, tüketir keyfince. Bataille’in Stirner’i okuyup okumadığını bilmiyorum, ancak buradaki konu bu değil zaten. Stirner’in vicdan analizi ve Bataille’in iç deneyi “alt edilmişliğin üstesinden gelme’nin, ‘suç ve kefaretin ötesinde” (Amery) bir yaşamın olası olduğuna ışık tutar. Yara alan psişik yapı vicdan

mağarasına düşmeden yaralarını kurban-suçlu kategorisine göre değil –zira her suçlu bir kurbandır ve her kurban bir suçludur vicdan tuzağında–, âhlâksal değerlere yer vermeksizin, içtepinin içgüdüyü baskılamasına ve zekânın yönlendirici gücü tarafından ezilmesine izin vermeksizin bir diriliş ya da bir yenilenme yaratarak iyileştirebilir.

Üyeler İskeleti

Bir felsefe ekolüdür savurganlığı temellendiren: ‘Kendini Tanı’ değil düşünsel rehber, bizzat: ‘Kendini Yaşa’: “Ah-laksızlığıyla beni ölüme denk bir hale sokacak bir bedeni bulmaya gitmek üzere kımıldayacağımı yavaş yavaş anladım.” Düşkün olunacaksa haz düşkünü olunmalı. Bataille’in savurganlığı bir şehvetperestin dürtüsüyle karşılaştırılabilir ancak Bataille, şehveti tıpkı pornografik metinlerinde olduğu gibi aşırılığı, ölçsüzlüğü yakalamak için deneyliyor. Bu noktada de Sade’dan da ayrılıyor.

“Elbisesini yukarı kaldıran bir kız gibi düşünüyorum.” Çünkü aşırılık, yani kozmik enerjinin fazlalığı, sonuç itibarıyla insan bu değil mi zaten, en temel cinsellik deneyimlerinde bile, gülmek, ağlamak ve korku gibi afektlerde. Bu deneyimler ve onlarla birlikte ölümün kaçınılmaz olarak ait olduğu yaşamın kendisi bireyi bunaltmakta, onun güçlerini aşmakta; birey ona boyun eğse de ona karşı dirense de.

Bataille’in tüm çalışmaları bu enerjiyi daima yeni yollarla vurgulamayı amaçlıyor – korku, zekadan daha az değildir, zeka gibi bir bilgi aracıdır, o zaman olanaklı olanın uç noktası bilgiden daha az yaşam içermiyor ve kahkaha, tikslenme, esrime, ölüm korkusu bilgi yaratımına olanaklı olandan daha az katkıda bulunmuyor; bilgeliği doğuran yalnızca olanaklılığın gücü değil, olanaksızın gücüdür asıl yaratan; olanaklı ve olanaksızın durmadan uyarılması. Ba-

taille'ın tüm felsefesi derin bir huzursuzluk çağrışımı yapan ve aynı zamanda yine derin bir mutluluk ileten esri-meye vurgu yapıyor.

Kişi kendini bir şeye tamamen teslim ederse, onda kendini israf ederse aydınlanabilecektir. Ruhunu, etini, derisini, kemiğini, saçını, başını bir başkasına teslim edip kendini harcayarak, kısacası: erotizme, yani ölüm karşısında (cinsel) aşırılığa teslim olmak. İsrafın en tutarlı yöntemi erotizmdir; tam olarak, insanda fazlasıyla var olan kozmik enerjinin, ölümün gözü önünde, erotizmde dışa vurulması kişiye yaşamın yalınlığını gösterir. Savurganlık dürtüsü Bataille'da o denli yoğundur ki, sadece bir tümcesinde bile birkaç uç'u bir araya getirerek edime yönelmek istiyor: "Ölümün abartılı güzelliği sadece ihanette bulunur. Bir kadına tapmak isterdim, bana ait olsun isterdim, ki onun ihanetinde tanrısallığının aşırılığını bulayım."

Düşünmek savurganlıktır.

*
**